

متارکه موقت حدود وشریطی دارد وازآنکه گمگشت یا باید سرد
جریمه دهد و آشنی کند و یا حاضر به طلاق گردد

در زمان جاهلیت يك نوع متارکه بین زن و شوهر ،
متداول بود بنام «ایلاء» .

این کلمه در لغت بمعنی مطلق سوگند خوردن
بکاربرته ؛ اما در اصطلاح اعراب پیش از اسلام ؛
مقصود از آن ، این بود که مرد به بهانه های جزئی
و برای ایذا و آزار همسر خود ، سوگند یاد می کرد
که با او مدت طولانی ؛ هم بسر نشود و آزار ؛ با
عبارت و الفاظ و سوگند های گوناگون و میثاقهای
غلظی ؛ ادا می کرد و بدین وسیله ؛ همسر خود را
دین بست سخت و مشکلی قرار می داد در این حال
زن نه مطلقه و آزاد بوده تا بتواند شوهر جدیدی
انتخاب کند و نه شوهری داشت تا تحت کفالت
و قرار گرفته از او بپرهیزد گردد ؛

(۱) التمهیل فی تاریخ العرب قبل الاسلام ج ۵۱/۶

(۲) سورة بقره آیه ۲۲۶

(۳) حقوق زن در اسلام وادبا ص ۲۴۱

که شوهر ، سوگند یاد کند که با زنی که قبلاً با او
هم بسر شده بود بعنوان آزار واذیت ، مدتی بیش
از چهارماه نزدیکی نکند ، این عمل در دوران جاهلیت
زیاد سابقه داشته و مثل «ظهار» مطلق محسوب
می شد ، ولی اسلام حکم آنرا به ملاحظه مراعات
مفوق زمان تغییر داد و برای آن احکام خاصی با
شرائط مخصوصی ؛ تعیین نمود و در صورت عدم این
شرائط ، ایلاء تنها حکم بعین در (التحاط لوم
کفاره) داده .

توضیح این که بعد از تحقق ایلاء ؛ اگر شوهر
در عرض چهارماه ، با همسر خود آشنی نکند ؛
لازمست کفاره نفس بعین را بدهد و در صورت
مراع بر طرف شده مثل سابق زن و شوهر می باشند
و اگر این وضع بیش از چهارماه طول کشید چنانچه
دو سه آن راضی شد باز اشکالی ندارد و اگر زن
راضی نکند و آنرا تحمل نمود اسلام حق را بجانب
زن داده از حقوق مشروع وی ؛ دفاع می کند ؛ به این
طریق که اگر زن بعد از کتم شرع مراجعه نمود و احقاق
حق کرد ، حاکم شرع ؛ مرد را به انتخاب یکی از
دو طریق زیر اجبار می کند :

- (۱) - طلاق دادن زن و آزاد نمودن همسر خویش ،
- (۲) - طلاق دادن در قرآن مجید در مورد متارکه موقتی
(ایلاء) در سوره بقره آیه (۲۲۶-۲۲۷) می فرماید:
لَّذَیْنِ یُؤْتُونَ عَن نَّفْسِهِمْ نَسْأَلُکَ تَرْجِیْلَ اَرْبَعَةً

أَشْهَرُ فَإِن فَاوَأ فَإِن ابْنَهُ عَفُوًّا رَحِیْمٌ ، فَإِن
عَزَمُوا الْاِطْلَاقَ فَإِن ابْنَهُ سَمِیْعٌ عَلِیْمٌ .
(کسانی که در باره همسران خود ، ایلاء کنند تنها
چهارماه مهلت دارند (که تکلیف خود را روشن
کنند) ؛ اگر ماهمسر خود آشنی کنند و کفاره سوگند
خود را بدهند (و نه زن و شوهری بر گردند) خداوند
ببخشد و مهربان است و اگر جانب طلاق را انتخاب
کردند پس خداوند شنوا و داناست .

در تفسیر و توضیح این آیه ؛ روایات کثیری از
رهبران دینی شیعه وارد شده است از جمله روایت
زیر است :

امام باقر (ع) و امام صادق (ع) فرمودند: «هنگامی
که مردی سوگند یاد کرد (ایئت یا شرطی که در
کتاب حق و حدیث عنوان شده است) که با همسر
خویش نزدیکی نکند برای مرد ، در مدت چهارماه
مسئولیش متوجه نمیشود اما بعد از گذشتن چهارماه ؛
زن ؛ اگر به وضع سابق راضی شد باز برای مرد
مسئولیتی ندارد ولی اگر زن راضی به این وضع نشود
بناحکم شرع مراجعه کرد ؛ مرد باید یکی از دو کار
را انجام دهد یا باید کفاره بدهد و برناشویی باز
گردد و یا همسر خود را طلاق دهد و او را آزاد سازد
و قول خداوند در قرآن مجید باین حقیقت دلالت
دارد» (۲)

چنانکه مشاهده می کنید «ایلاء» مثل «ظهار»
مسئله مذموم و برای روابط زناشویی زیانبخش

(۱) مراد از این کفاره ؛ کفاره بعین است و آن عمل بیکی از سه چیز است ؛ ۱- آزاد کردن بنده ۲- یا
اطعام ده مسکین ۳- و اگر از اینها عاجز شد سه روز روزه گرفتن .

(۲) تفسیر نور الثقلین ج ۲/۱۹۱

در سوره ساء آیه ۲۴: وَاللّٰتِيْ تَخَافُوْنَ شُرُوْهُنَّ
فَقِيْضُوْهُنَّ وَاهْجُرُوْهُنَّ فِى الْمَسٰجِدِ ...
اشاره به این حقیقت شده است؛ ولی این موضوع
باید به شکل قسم درآید و یا وسیله سوء استقاه
مردان گردد.

از این رو بر شی از دو بابت اسلامی (۱) تصریح
می کند که ایلاء حتی نباید وسیله اصلاح فیعیان
واقع شود.

امام صادق (ع) فرمود: مردی حضرت علی (ع)
آمد و عرض کرد یا امیرالمؤمنین بن من قبول کرده
است پس چندی را شرب بدهد (و من به آن داضی
نیستم) و گفتم سوگند بخداوند از توفیری می گم
تا او را از شیر و گبری حضرت فرمود: در اصلاح
دفع خلاف زن و شوهر نباید از اینگونه سوگند
(ایلاء) استفاده نمود.

است و اگر کسی چنین سوگندی بخورده زن این
حق داده شده است که بعد از چهار ماه به محکمه شرع
مراجعه و مرد را اجبار کند یا بوطایف زناشویی
عمل کند و یا متارکه و انحلال خانواده را اعلام
نماید باین طریق ایلاء ندرتها خلافی محسوب نمی-
شود بلکه در صورتی که شوهر با تمام محکمشروع
یا بعمل و اراده خود، سوگند خود را تقصیر نمودارست
کناره بدهد.

هرگاه گفته شود سوگند باز کردن شوهر؛ بر
متارکه موقت، گاهی بحد نوع تأدیب همسر سازد
کار است بنابراین چه مانعی دارد که مورد عمل
واقع شده مذمتی نداشته باشد؟

در پاسخ می گوئیم در این نسبی نیست که گاهی
فهر کردن مرد یا همسرش، موجب اصلاح و تمکین
و اطاعت زن و سازگاری شود و چنین عملی نیز در
اسلام پیش بینی شده است چنانکه در قرآن مجید

(۱) فروع تالیف ج ۱/۱۳۶

بیهوده کاری

بیتاب علم انسانی و مطالعات فریبی
بیامیر گرامی اسلام می فرماید:

۱- اِنَّ اَعْظَمَ النَّاسِ خَطَا یَسُوْفُ السَّمَاةِ اَكْثَرُهُمْ خَوْصًا فِی

* اَنْبَاطِن *

: در روز رستاخیز گناه آنکس بزرگتر است که بیش از دیگران

در کارهای بیهوده فرورود.

(بهبج تصاحیح ص ۱۲۰)